

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemanje za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemanje pa za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (insertate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 2. novembra 1900.

Politični oddelek.

Krek — Šusteršič.

Zdaj so znani že skoro vsi kandidatje za prihodnje državnozbornske volitve na Kranjskem,

Narodna-napredna stranka bo kandidirala v Ljubljani gosp. dr. Ivana Tavčarja namesto gosp. Kušarja, v gorenjskih in notranjskih mestih dosedanjšega poslanca te skupine gosp. dr. Andreja Ferjančiča, v dolenskih mestih in trgih gosp. Ivana Plantana namesto odstopivšega gosp. Šukljeta, v notranjskih kmetskih občinah gosp. Ivana Božiča, v kmetskih občinah ljubljanska okolica Vrhnika-Litija-Velike Lašče-Ribnica gosp. Jos. Lenarčiča, v kmetskih občinah Radeče-Mokronog-Trebnje-Žužemberk-Kočevje gosp. Jos. Zupančiča, v kmetskih občinah Novomesto-Krško-Metlika-Črnomelj gosp. Antona Globočnika, v V. kuriji pa gosp. Luko Jelenca. Za gorenjske kmetske občine še ni določen kandidat.

Katoliško-narodna stranka kandidira v kmetskih občinah vse dosedanje poslance dotičnih okrajev, namreč gosp. Ivana Vencajza za ljubljansko okolico Litijo-Vrhnika-Velike Lašče-Ribnica, gosp. Frana Povšeta za Radeče-Mokronog-Žužemberk-Trebnje-Kočevje, gosp. Viljema Pfeiferja za Krško-Novomesto-Metlika-Črnomelj in g. Jos. Pogačnika za gorenjske kmetske občine. Kandidatje za mestne skupine, ki bodo itak samo „Zahlkandidatje“ se naznanijo pozneje.

Mej kandidati ni več dosedanjšega zastopnika splošnega volilnega razreda gosp. dr. I. E. Kreka. Na občno začudenje je razširjeni volilni odbor sklenil, naj mesto njegaj kandidira gosp. dr. Ivan Šusteršič.

Ta prememba je provzročila neko senzacijo, in tudi nasprotniki obžalujejo, da je odstopil gosp. dr. Krek ter poizvedujejo, kaj ga je napotilo, da se je umaknil gosp. dr. Šusteršiču.

„Slovenec“ je minolo soboto utemeljeval to premembo v kandidaturi na način, ki ni nikogar zadovoljil. „Slovenec“ je trdil, da gosp. dr. Krek ni hotel na noben način prevzeti kandidature, češ, da je nujno potrebno, da ostane doma in se popolnoma posveti znanstvenemu ter organizatoričnemu in agitatoričnemu delu doma.

Nasproti temu pojasnilu je treba samo opozoriti, da pred nekaj tedni te „nujne potrebe“ še ni bilo, ker je tedaj vodstvo katoliško-narodne stranke sklenilo z drugimi poslanci vred kandidirati tudi dr. Kreka. In menda se ne motimo, ako rečemo, da je ta nujna potreba nastala šele tedaj, ko se je izvedelo, da kandidira tudi — gosp. dr. Tavčar.

Javna tajnost je, da se je dr. Šusteršič udal le pritisku svoje stranke, da je ta od njega zahtevala to žrtev in dr. Krek se je umaknil le, da pride dr. Šusteršič v drž. zbor.

Tudi mi, ki sicer nismo pristaši dr. Kreka, obžalujemo, da se je ravno on umaknil. Gospod dr. Krek je poštenjak brez madeža, je popolnoma nesebičen človek, ki žrtvuje vse, kar ima in samega sebe za svoje prepričanje. Vrh tega je brez dvoma resničen prijatelj delavskega stanu, socialist iz prepričanja in zatorej najbolj poklican, da ga njegova stranka kandidira v peti kuriji.

Prav ker spoštujemo gosp. dr. Kreka, pa moramo izreči svoje začudenje, kako je mogel ravno on priporočati za svojega naslednika v peti kuriji gosp. dr. Šusteršiča, ki je vendar odločen nasprotnik vsacega socializma in ravno tako odločen zagovornik najstrožjega konservatizma, kakor je to sam povedal na nekem javnem shodu.

Po naši sodbi ne sodi gosp. dr. Šusteršič za kandidata v peti kuriji. Če ga njegova stranka na Dunaju potrebuje, naj ga kandidira zopet v njegovem prejšnjem volilnem okraju, saj ima za ta okraj kandidata, ki bi ga morala stranka v interesu svoje lastne reputacije odstraniti. Ni pa prav, da se je moral umakniti gosp. dr. Krek, zlasti ne, ker je gosp. dr. Krek po svojem znanju dosti

bolje sposoben za poslanca, kakor marsikateri tistih gospodov, ki jih hoče katoliško-narodna stranka poslati na Dunaj.

Naš namen ni, baviti se z osebo gosp. dr. Šusteršiča ali kako osvetljevati njegove vrline in njegove slabosti, to pa priča ves način njegovega dosedanjega javnega nastopanja in vse njegovo delovanje, da on ni mož, kateremu bi se smelo poveriti zastopstvo pete kurije, ker je on posebljena negacija tistih stremljenj, za katere gori ogromna večina volilcev te kurije. Splošni volilni razred je bil ustanovljen v prvi vrsti za delavski stan in najmanj, kar se sme od kake stranke zahtevati, je to, da kandidira v tem razredu moža, ki je, če ne sam delavec vsaj mož, ki stoji delavcem blizu. Katoliško-narodna stranka je svoj čas sama stala na tem stališču in je svoj čas hotela v peti kuriji kandidirati delavca Gostinčarja. Zdaj pa je vrgla vse tiste nazore in vsa tedanja načela med staro šaro in postavila advokata vele-konservativnih in antisocialnih nazorov za kandidata delavskemu stanu, za kandidata proletarijata. To je tako postopanje, da se ni prav nič čuditi, ako smatrajo to verni in požrtvovalni somišljeniki katoliške narodne stranke za pravo provokacijo delavcev in če se zlasti iz vrst krščanskosocialnih delavcev čuje želja, naj se dr. Šusteršič umakne iz pete kurije v kmetske občine in naj se v peti kuriji zopet kandidira gosp. dr. Krek.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Odkar se je začelo volilno gibanje, je zanimanje za splošni politični položaj stopilo popolnoma v ozadje. Ministrstvo ima zdaj najlepši mir, ali dolgo to idilično življenje ne bo trajalo. Tisti, ki vidijo malo dlje, kakor do konca svojega nosu se že bavijo z vprašanjem, kaj da se po volitvah zgodi. V tem oziru je značilna izjava nekoga poljskega politika, ki jo je zadnje dni objavila „Neue freie Presse“. Ta poljski politik je mnenja, da se desnica ne sme obnoviti, nego da se mora v bodočem državnem zboru ustvariti nova koalicija raznih strank brez Čehov, in da se mora na mesto Körberjevega ministrstvo vnesti novo parlamentarno ministrstvo, vzeti iz bodoče koalicijske državnozbornske večine. To pač ugaja Poljakom in levičarjem, a če se bodo ti načrti uresničiti dali, je jako dvomljivo.

Državnozbornske volitve. — Volilno gibanje je v polnem razvoju. Tu se izdajajo volilni oklici, tam se sklepajo kompromisi, drugod se vrše zborovanja in se pobijajo kandidati. Doslej je najznačilnejši pojav kompromis mej klerikalci in mej krščanskimi socialisti na južnem Tirolskem. Ta kompromis se je sklenil za hrbtom barona Dipaulija in je tak, da je Dipauliju nemogoče kandidirati na južnem Tirolskem. Ta kompromis, s katerim se je poravnal prav proti Dipaulijevi osebi naperjeni boj, je hud moralen udarec za Dipaulija. Ta bo sicer dobil drug mandat, a njegov prestiž je na vsak način zelo trpel.

Deželni zbori se torej letos vendar še skličejo in sicer pred Božičem. Vlada je o tem že obvestila vse deželne odbore. Toda zasedanje deželnih zborov bo trajalo le malo časa, kajti vlada jih je klicala samo v namen, da dovolijo budgetne provizorije in odobre zakonske načrte v deželnih dokladah na državni davek od žganja.

Ogrska. — V ogrski poslanski zbornici imajo zdaj prav živahne razprave. Vladi je predložila načrt zakona glede poroke nadvojvode Franca Ferdinanda z grofico Chotkovo. Nadvojvoda, ki je naš bodoči cesar, se je pred poroko moral odpovedati za svojo ženo in za vse bodoče otroke vseh pravic do cesarskega prestola. Po rodbinski postavi, ki velja za člane naše cesarske rodovine, namreč tistim ni dovoljeno, se poročiti z neravnorodnimi. Vsled tega se zahteva, naj se na Ogrskem potom postave uveljavi prej omenjena odpoved nadvojvode Franca Ferdinanda. Toda ta odpoved je naletela na odpor. Razne stranke zagovarjajo stališče, da nasprotuje ta odpoved veljavnim ogrskim zakonom, da je nadvojvoda povsem praviloma poročen, in če postane ogrski kralj, da postane tudi njegova žena kraljica, njeni otroci pa imajo vse pravice do prestola. Stvar se utegne prav zanimivo razviti in se ni čuditi, če se razširjajo govorice, da se misli nadvojvoda tudi sam za svojo osebo odpovedati vsem pravicam do krone.

Vojna na Kitajskem. — Najnovejše, kar imamo za beležiti s kitajskega vojnega pozorišča, je pogodba, katero sta sklenile med seboj Anglija in Nemčija. V tej pogodbi sta se obe državi obvezali med seboj, da hočeta varovati „samostojnost Kitaja“ in svobodo mednarodne trgovine na Kitajskem. Razni angleški listi se veselijo te pogodbe in pravijo, da je ta pogodba največ delo lord Salisbury-ja, načelnika angleške vlade, kajti ta pogodba se ne bode omejevala samo na Kitajsko, marveč bode velopomembna i za bodočnost v raznih delih sveta. Ta angleška vest je namreč migljaj, kakor da hočeta odslej obe veliki germanski državi nastopati poslej skupno, dokler ni dosežen veliki cilj vseh Germanov, nadvladati ostali svet. Ruski listi pa, dasi je ruska vlada baje pritrdila tej pogodbi v vseh točkah, se ne izražajo z zadovoljstvom o njej. Pišejo marveč, da je ta pogodba prazna fraza, ko trdi, da hočeta Nemčija in Anglija varovati samostojnost Kitajske, kajti nikdo namreč ne preži toliko po tuji posestvi, kakor baš Nemci in Angleži. Kar se tiče pravice do svobodi v mejnarodni trgovini, je baš to točka, s katero hočeta ti dve državi v prvi vrsti terorizirati druge. O tem imamo izkušnje. V resnici je pa ta pogodba obrnjena proti Rusiji, kateri „velepošteni“ Angleži očitajo nepošteno politiko na Kitajskem. A Rusija ne namerava za stalno anektirati niti Mandžurije, a biti mora baš v tej severni pokrajini na straži proti poželjivosti onih, katerim je integriteta Kitaja le fraza. Mandžurija spada že dolgo pod sfero ruskih interesov in to morata upoštevati Nemčija in Anglija. Vlada Severne Amerike hoče pritrditi pogodbi razun treh točk, ki bi lahko provzročile velike zmešnjave. Na cesarski palači v Pekingju veje zastava grofa Waldersee-ja, a o tem poslednjem se poroča, da je nevarno obolet. Grof Waldersee pravi, da smatra vojno za dokončano, in da se lahko prično mirovna pogajanja. Vendar pa so baje poslaniki preložili dogovore za mir. Mesto Paotingfu v središču kitajskega cesarstva so zasedle mejnarodne čete po hudem odporu od strani Kitajcev. Paotingfu je sredotočje vse kitajske trgovine, a je bilo tudi glavno zavetišče boksarjev. V Kantonu, južni kitajski pokrajini, se širi ustanek proti iztočni reki. — V Pekingju je došel nov angleški poslanik Satow. Rusija je vzela iz Kine zopet 22 000 mož svoje vojske. — Mej nemškimi vojaki se širi tifus, med Japonci pa kolera. Francozki poslanik Pichon je obolet, kakor poroča v Parizu Li-hung-čang, kateremu poročilu pa v Parizu ne verujejo, ker Pichon sam o tem ni nič sporočil. Preko Singanfu pa prihaja poročilo, da namerava kitajski dvor se zjediniti z Rusijo, in da se nahaja mej obema že več časa pogodba, kako preprečiti nakane Nemške in Angleške, ki gredo za razkosanjem cesarstva. Prvo je, kar kani kitajski dvor, zvoditi nemške in angleške čete na sever, kjer jih pokonča ojstra in nezdrava zima. Vrhu tega organizuje dvor skrivaj za ta čas veliko vojno, da uniči vse, kar je